

การประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
ตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง

Needs Assessment of the Community as a Culture Tourist Attraction along
the Horse-carriage Route for Chinese-speaking Tourists in Lampang Province

◆ เนื้อขวัญ บัวเฟื่อน

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการสอนภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Nueakwan Buaphuan

Lecturer of Teaching Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rajabhat Lampang University, E-mail: nueakwan@hotmail.com

◆ ศักดิ์ชาย เพชรช่วย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

Sakchai Phethchuai

Lecturer of Physics, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Phuket University

E-mail: chai1168@hotmail.com

◆ นันทิยา สมสรวย

อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะและการออกแบบ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

Nantiya Somsaruy

Lecturer of Art and Design, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Rajabhat Lampang University, E-mail: foryoufromart@hotmail.com

Received: September 24, 2020; Revised: November 3, 2020; Accepted: December 17, 2020

Abstract

The objective of this evaluation research was to assess the community's need for a cultural tourism site along the horse-drawn carriage route for Chinese-speaking tourists in Lampang Province. The data were collected with the first group of informants: community leaders along the horse carriage route. Personnel of agencies involved in tourism in Lampang Province 10 members of the Lampang Horse Carriage Association and the second group of information providers is a horse-drawn tour operator in Lampang Province, 322

people who live in community tourism sites along the 4 horse carriage routes. Research tools used is a semi-structured interview form Needs assessment form the research tools were examined by three experts and were tested with a group of 35 data participants. Data were analyzed by basic statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and index of importance of order. Required or Modified Priority Needs Index: $PNI_{modified}$. The results of the study found that the overall data condition/ community participation and community-based/community-based tourist care for cultural tourism sites along horse-drawn carriages were moderate ($\bar{x} = 3.33$, S.D.= 0.40)/($\bar{x} = 2.95$, S.D. = 0.67)/($\bar{x} = 3.42$, S.D. = 0.38). The state of information/participation of the community and the agency/reception of tourists that should belong to the community as a cultural tourism site along the horse carriage route was at the highest level ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.38)/ ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.49)/($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.52) and had the necessary index of priority. ($PNI_{modified}$) was 0.375, 0.539, and 0.337 respectively, with the community the most needed in regard to 1) QR code labeling for all cultural tourism sites that the horse carriage passed in Chinese ($PNI_{modified} = 0.594$). 2) Promoting tourism to include Chinese-speaking tourists to take part in cultural tourism along the horse-drawn carriage route in Lampang Province ($PNI_{modified} = 0.615$). 3) Tourist sites in Lampang should have public relations media in Chinese ($PNI_{modified} = 0.541$).

Keyword: Needs Assessment, Culture Tourist Attraction, Chinese-speaking Tourists

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงประเมิณเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง โดยเก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คือ ผู้นำชุมชนตามเส้นทางรถม้า บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง และผู้นำสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ให้บริการรถม้านำเที่ยวในจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการ และผู้ที่อาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตามเส้นทางรถม้าทั้ง 4 เส้นทาง จำนวน 322 คน เครื่องมือวิจัยที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แบบประเมินความต้องการจำเป็น โดยผ่านการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 35 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$ ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมสภาพข้อมูล/การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน/การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ของชุมชนในการเป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = 0.40)/($\bar{x} = 2.95$, S.D. = 0.67)/($\bar{x}=3.42$, S.D. = 0.38) ส่วนสภาพข้อมูล/การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน/การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D.= 0.38)/($\bar{x} = 4.54$, S.D.=0.49)/($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.52) และมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.375, 0.539 และ 0.337 ตามลำดับ โดยชุมชนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ในเรื่อง 1) การทำป้าย QR code สำหรับข้อมูลแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกจุดที่รถม้าวิ่งผ่านเป็นภาษาจีน (PNI_{modified}= 0.594) 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ให้นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าในจังหวัดลำปาง (PNI_{modified}= 0.615) 3) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาจีน (PNI_{modified}= 0.541)

คำสำคัญ : การประเมินความต้องการจำเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

บทนำ

ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอยู่อันดับต้น ๆ ของโลก ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวมหาศาล จากการจัดอันดับของ World Economic Forum หรือสภาเศรษฐกิจโลก แสดงให้เห็นขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของอาเซียน ปี พ.ศ. 2562 โดยจัดให้ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 3 จาก 10 ประเทศ (Travel & Tourism Competitiveness Report, 2019) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะรายได้การท่องเที่ยวจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจีนที่เข้ามามีบทบาทเพิ่มขึ้น จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (Ministry of Tourism and Sports, 2018) แสดงให้เห็นว่า ตลาดหลักด้านการท่องเที่ยวของไทย ยังคงเป็นนักท่องเที่ยวจีนที่เดินทางมาเที่ยวไทยอยู่ที่ 10.1 ล้านคน ขยายตัวร้อยละ 4 รูปแบบของการเดินทางของนักท่องเที่ยวจีนเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น คือ นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวแบบเดี่ยว มากกว่าเป็นกลุ่มทัวร์เหมือนแต่ก่อน และนิยมเดินทางไปท่องเที่ยวเมืองรองมากขึ้น จังหวัดลำปางเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ตอบสนองมาตรการของภาครัฐ โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ในข้อยุทธศาสตร์ที่ 9 : การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ คือพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและความยั่งยืน มีธุรกิจบริการต่อเนื่องกับการท่องเที่ยว บริการสุขภาพและการศึกษาที่ได้มาตรฐาน รวมทั้งผลิตภัณฑสร้างสรรค์ที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง โดยมีกลยุทธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐาน แหล่งท่องเที่ยว สินค้า บริการด้านการท่องเที่ยวตลอดจนพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นอัตลักษณ์ชุมชน ที่สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อม

ชุมชน เจ้าของพื้นที่ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรและสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่

เมื่อพิจารณากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดลำปางพบว่า มีนักท่องเที่ยวหลากหลายเชื้อชาติและภาษามาเที่ยวในจังหวัดลำปาง ซึ่งจังหวัดลำปางได้สนับสนุนการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวตลอดทั้งปี และมีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์และการให้ข้อมูลในรูปแบบต่าง ๆ ตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัด และปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนเดินทางมาเที่ยวจังหวัดลำปางอย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจพื้นที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดลำปางของคณะผู้วิจัยในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2562 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2563 เป็นเวลา 15 วัน ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น วัด ตลาคด ถนนวัฒนธรรม กำแพงเมือง เป็นต้น พบว่า มีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ใช้ภาษาจีนเดินทางมาเที่ยวชมและใช้บริการรถม้าจังหวัดลำปางทุกวันที่ย่อสำรวจ โดยนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่ใช้ภาษาจีนที่พบมีทั้งชาวมาเลเซีย อินโดนีเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ ไต้หวัน ฮองกง ชาวจีนโพ้นทะเล และชาวจีนแผ่นดินใหญ่ ปัญหาที่พบจากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวรวมถึงกลุ่มผู้ให้บริการนำเที่ยวรถม้า ร้านค้า ร้านอาหารและผู้ประกอบการตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม พบว่าไม่มีสื่อสำหรับการท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูลเป็นภาษาจีน และไม่สามารถสื่อสารแบบง่าย ๆ กับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนได้ จึงทำให้นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนบางกลุ่มขาดความเข้าใจที่ลึกซึ้งในวัฒนธรรมประเพณีของจังหวัดลำปาง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า หากนำเอาวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนแล้วน่าจะสร้างความเชื่อมั่นในการวางแผนชุมชนเพื่อสร้างความพร้อมของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า ซึ่งหลักการของการประเมินความต้องการจำเป็นที่จะนำมาใช้นั้น สุวิมล ว่องวานิช (Wongwanich, S., 2007) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) คือ กระบวนการรวบรวมสารสนเทศ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความสามารถที่คาดหวังและความสามารถที่เกิดขึ้นจริง จากนั้นทำการจัดลำดับความสำคัญของความแตกต่างนั้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของชุมชน เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาประกอบการจัดทำแผนการท่องเที่ยวของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามเส้นทางรถม้าจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ผู้นำชุมชนตามเส้นทางรถม้า บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางและผู้นำสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปาง รวมประมาณ 50 คน ผู้ให้บริการรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการและผู้ที่พักอาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตามเส้นทางรถม้า 4 เส้นทาง (นับเป็นครัวเรือน ๆ ละ 1 คน โดยผู้วิจัยลงสำรวจนับจำนวนครัวเรือนที่อยู่ตามเส้นทางรถม้าทั้ง 4 เส้นทาง) รวมประมาณ 2,000 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ก. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 1 คือ ผู้นำชุมชนตามเส้นทางรถม้า บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง และผู้นำสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปาง เพื่อทำการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความพร้อมและความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling Technique) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลจำนวน 10 คน ในการศึกษา โดยเริ่มต้นกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลจากนายกสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปางเป็นคนแรก และสอบถามถึงบุคคลที่เหมาะสมสมควรจะสอบถามเป็นคนถัดไปโดยคำแนะนำของนายกสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปาง จึงดำเนินการสอบถามและสัมภาษณ์ไปจนครบจำนวน 10 คน แล้วนำข้อมูล ที่ได้นำมาสร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง รถม้าของจังหวัดลำปาง

ข. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลกลุ่มที่ 2 คือ ผู้ให้บริการรถม้านำเที่ยวในจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการและผู้ที่พักอาศัยอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตามเส้นทางรถม้าทั้ง 4 เส้นทาง (นับเป็นครัวเรือน ๆ ละ 1 คน โดยเก็บข้อมูลกับบุคคลในครัวเรือนที่ยินดีให้ความร่วมมือและนับรวมผู้ให้บริการรถม้านำเที่ยวในแต่ละเส้นทาง) คำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Morgan (1970, Kamket, W., 2008) จากจำนวนประชากรประมาณ 2,000 คน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 322 คน แล้วนำมาคิดเป็นสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา ดังนี้

เส้นทางรถม้า	จำนวนครัวเรือนที่สำรวจ**	จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูล (คน)
1. เส้นทางรถม้าสายสักการะ	329	53
2. เส้นทางรถม้าสายประวัติศาสตร์	355	58
3. เส้นทางรถม้าสายเศรษฐกิจ-รถไฟ	843	135
4. เส้นทางรถม้าสายเศรษฐกิจ-ตลาดจีน	473	76
	รวม 2,000	322

ขอบเขตด้านตัวแปร/ ด้านเนื้อหา

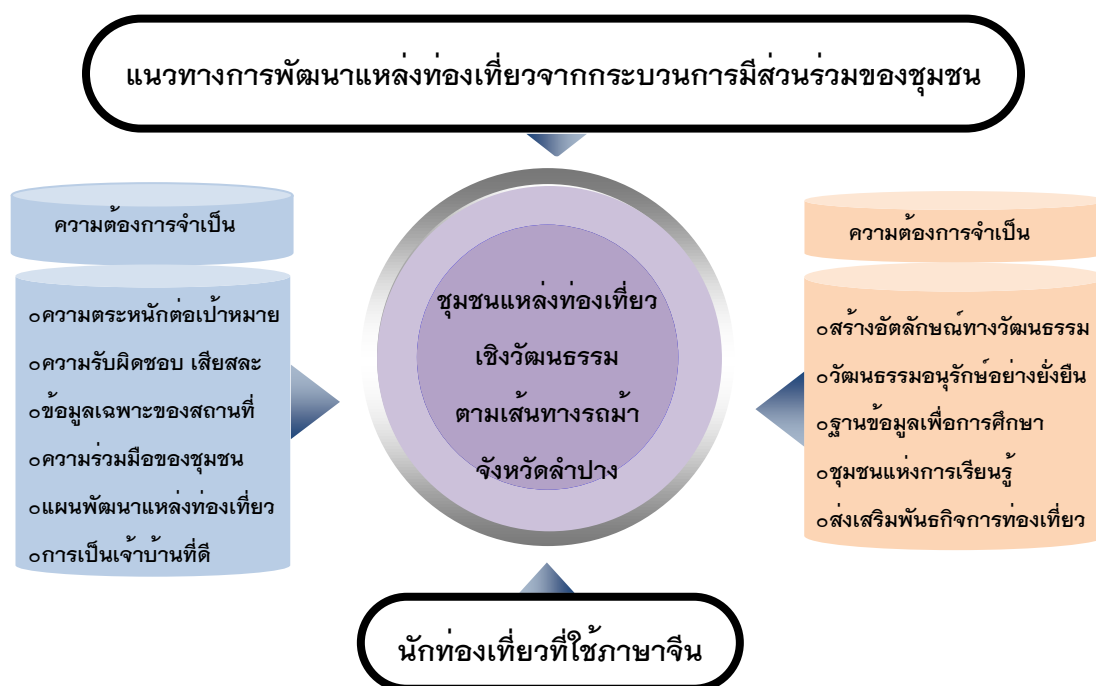
ความต้องการจำเป็นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามเส้นทางรถม้าจังหวัดลำปาง สำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ใน 3 ด้าน

ด้านที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า

ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ด้านที่ 3 การดูแล ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวในประเทศไทยมีการแบ่งประเภทหลากหลายรูปแบบตามลักษณะอันโดดเด่นของแต่ละพื้นที่ นอกจากสถานที่ท่องเที่ยวตามธรรมชาติแล้ว ขนบธรรมเนียมและการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนก็นับว่าเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมและทำให้เข้าใจในประเพณีหรือความเป็นอยู่ของชุมชนนั้นด้วย มีแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมออกเป็น 5 ด้านดังนี้ (Rodjam, C., 2012)

(1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นไปในทิศทางการศึกษาและทำความเข้าใจแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี การศึกษาที่มาและมรดกทางวัฒนธรรมอันเก่าแก่โดยให้ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(2) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมการดำเนินชีวิต พิธีกรรม วัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน โดยมีชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยอยู่บนพื้นฐานของการใช้ชีวิตแบบดั้งเดิม ซึ่งเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของชุมชนโดยมีชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปทำกิจกรรมทางกีฬา ในเส้นทางท่องเที่ยวที่สนใจ โดยมีชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

(5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เช่น การนวด การอบสมุนไพร หรือการฝึกสมาธิ เป็นต้น โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

การเชื่อมโยงชุมชนกับการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสร้างสรรค์และพัฒนาต่อยอดความยั่งยืนของการบริหารจัดการในรูปแบบการมีส่วนร่วมระหว่างเจ้าของชุมชนและนักวิชาการที่ต้องผสานแนวคิดวิธีการทำงานที่เกื้อกูลกันตั้งแต่ต้นน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ดังที่พินิจ ลาภานานนท์ (1985, Traibun, T., 2014) ได้ให้ความหมายว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นจากการมีความเชื่อว่าการพัฒนานั้นดีที่สุดในตัวและมีความถาวรที่สุด ซึ่งเกิดมาจากพลังและความสามารถของประชาชนที่ประสานกำลังกันเพื่อพัฒนา รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในการวางแผนพัฒนาชุมชนของตนเอง และพัฒนาได้ตรงตามความต้องการของประชาชนส่งผลให้ประชาชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนา”

สิริวัฒนา ไจมาและคณะ (2003, Dokboonnak, N., 2013: 25) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม รวมทั้งตัวชุมชนในพื้นที่ ซึ่งความสำเร็จในการพัฒนาการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนในท้องถิ่นได้รับอำนาจตามกฎหมายให้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและกำหนดกลยุทธ์ ตลอดจนมีกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

Shelby and Herberlein (1986, Somsila, K., 2018 : 107) ได้ให้ความหมาย ชีตความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ว่าระดับการใช้ประโยชน์ด้านนันทนาการสูงสุดที่ก่อให้เกิดผลกระทบไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับ McIntyre and Hetherington (1991) กล่าวว่า ชีตความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวเป็นการนำเสนอถึงระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนและระดับการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคในพื้นที่ จะสามารถที่จะรองรับได้ ซึ่งหากมีการใช้ประโยชน์หรือพัฒนามากกว่าที่กำหนดจะทำให้เกิดโอกาสในการทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน จะสามารถสร้างประโยชน์และความรู้สึก การเป็นเจ้าของบ้านให้แก่ชุมชน รวมทั้งยังทำให้เกิดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอีกด้วย

ในส่วนของหลักการการประเมินความต้องการจำเป็นนั้น ถือว่ามีความสำคัญในการชี้ประเด็น ให้กับชุมชนได้สำรวจตรวจสอบตนเองในการพัฒนาชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจูลีพร คงประเสริฐและคณะ (Kongprasert, J., 2015) ได้ อธิบายกระบวนการประเมินความต้องการของชุมชนโดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนสำหรับประเมินความต้องการของชุมชน เริ่มต้นด้วยการสร้างทีมปฏิบัติการชุมชน กำหนดกลยุทธ์ ระบุขอบเขตพื้นที่ องค์กรประกอบ รวบรวมข้อมูลมีอยู่เดิม กำหนดผู้ที่จะให้ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 2 ดำเนินการประเมินความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ทบทวนเกณฑ์ สร้างเกณฑ์การให้คะแนนข้อมูล

ขั้นตอนที่ 4 บันทึกลงข้อมูล ทบทวนข้อมูล ประมวลผลข้อมูล และสรุปผลข้อมูล

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำแผนปฏิบัติการชุมชน จัดลำดับความสำคัญของกลยุทธ์ชุมชน และจัดทำแผนการดำเนินการสำหรับกลยุทธ์ชุมชนที่มีความสำคัญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สิ่งพิมพ์ สื่อ นวัตกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าเพื่อพิจารณาและกำหนดเส้นทางรถม้าและแนวทางการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับความพร้อมและความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปาง ผู้วิจัยใช้เทคนิคการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling Technique) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 ท่าน ในการศึกษา โดยเริ่มต้นกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้นจากนายกสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปางเป็นคนแรก และสอบถามถึงบุคคลที่เหมาะสมหรือสมควรจะสอบถามเป็นคนถัดไปโดยคำแนะนำของนายกสมาคมรถม้านำเที่ยวจังหวัดลำปางแล้วดำเนินการสอบถามและสัมภาษณ์ไปจนครบจำนวน 10 คน นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเครื่องมือเป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปาง

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเบื้องต้น และจากการลงสำรวจเส้นทางรถม้า มาสร้างเครื่องมือวิจัย เป็นแบบประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำชี้แจง และข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน เป็นแบบประเมินสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น โดยใช้มาตราประมาณค่า 5 ระดับ ข้อมูลประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 1 ข้อมูล

เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ด้านที่ 3 การดูแล ต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม (เป็นแบบปลายเปิด)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย แบบประเมินความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ผู้วิจัยสร้างเป็นแบบประเมินจำนวน 3 ตอน ผู้วิจัยนำแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงเชิงโครงสร้าง ความถูกต้องด้านภาษา นำผลจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนี IOC (Index Of Consistency) พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีอยู่ระหว่าง 0.66 – 1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ของ ศิริชัย กาญจนวาสี (Kanjanawasee, S., 2001) ที่ระบุว่าทุกข้อคำถามควรมีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป จากนั้นนำมาแก้ไขปรับปรุง และผู้วิจัยนำแบบประเมินไปทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ นอกเหนือจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลจริง จำนวน 35 คน เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่ามีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เท่ากับ 0.92

ขั้นตอนที่ 5 ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลตามเส้นทางรถม้าทั้ง 4 เส้นทาง ดังนี้ 1) เส้นทางรถม้าสายสักการะ 2) เส้นทางรถม้าสายประวัติศาสตร์ 3) เส้นทางรถม้าสายเศรษฐกิจ-รถไฟ และ 4) เส้นทางรถม้าสายเศรษฐกิจ-ตลาดจีน ได้ข้อมูลรวมจำนวน 322 คน (ใช้วิธีเดินเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนับจำนวนคร้วเรือนวันระยะทางทุก ๆ 6 คร้วเรือน เพื่อกระจายความเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลในแต่ละเส้นทางรถม้า)

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบ ประเมินและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ แล้วนำเสนอในรูปของการพรรณนาและตาราง ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

2.1 วิเคราะห์สภาพความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ทั้งสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น โดยคำนวณหาความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน โดยใช้ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น หรือ Modified Priority Needs Index : $PNI_{modified}$ ซึ่งเป็นวิธีหาความแตกต่างของสภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่ และหารด้วยสภาพที่เป็นอยู่ (Wongwanich. S., 2007) โดยมีสูตรการคำนวณ

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D,$$

I หมายถึง ดัชนีความสำคัญของลำดับความต้องการจำเป็น
 D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น
 D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ความต้องการจำเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ผู้วิจัยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาสาระ (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลพบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่อาศัยอยู่ตามเส้นทางรถม้าทั้ง 4 เส้นทางที่ตอบแบบประเมิน เป็นบุคคลทั่วไปในชุมชนมากที่สุดจำนวน 147 คน (ร้อยละ 47.70) รองลงมา คือ ผู้ประกอบการร้านค้า/ ร้านอาหารจำนวน 103 คน (ร้อยละ 32.00) เป็นเจ้าของธุรกิจทั่วไปจำนวน 39 คน (ร้อยละ 12.10) เป็นผู้ให้บริการรถม้าจังหวัดลำปางจำนวน 19 คน (ร้อยละ 5.90) เป็นผู้ประกอบการที่พักจำนวน 9 คน (ร้อยละ 2.80) และเป็นผู้ประกอบการนำเที่ยว 5 คน (ร้อยละ 1.60)

การวิเคราะห์ระดับความต้องการจำเป็นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนโดยการวิเคราะห์สภาพที่ควรจะเป็นและสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งเป็นข้อมูลจากการตอบแบบประเมินของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้ง 3 ด้าน ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย(\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการเรียงลำดับความสำคัญของข้อมูล (PNI_{modified}) ดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน

รายการ	ระดับสภาพที่ควรจะเป็น			ระดับสภาพที่เป็นอยู่			PNI	ลำดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน	4.58	0.38	มากที่สุด	3.33	0.40	ปานกลาง	0.375	
1 การจัดทำรวบรวมข้อมูลเฉพาะของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปาง	4.76	0.49	มากที่สุด	3.27	0.67	ปานกลาง	0.455	3
2 ความสมบูรณ์ ถูกต้อง เป็นปัจจุบันของข้อมูลเฉพาะของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแต่ละแห่งในจังหวัดลำปาง	4.77	0.51	มากที่สุด	3.39	0.66	ปานกลาง	0.407	5

รายการ	ระดับ สภาพที่ควรจะเป็น			ระดับ สภาพที่เป็นอยู่			PNI	ลำดับ	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล			
3	รถม้าล่าปางเป็นอัตลักษณ์การ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน	4.49	0.59	มากที่สุด	3.70	0.56	มาก	0.213	8
4	รถม้ามีบทบาทต่อการท่องเที่ยว ในจังหวัดลำปาง	4.50	0.54	มากที่สุด	3.70	0.64	มาก	0.216	7
5	จังหวัดลำปางมีการประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวรถม้า	4.64	0.63	มากที่สุด	3.29	0.76	ปานกลาง	0.410	4
6	การบูรณาการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า	4.68	0.64	มากที่สุด	3.05	0.68	ปานกลาง	0.534	2
7	การทำป้าย QR code สำหรับข้อมูล แหล่งการท่องเที่ยวทุกจุดที่รถม้าวิ่ง ผ่านเป็นภาษาจีน	4.40	0.67	มาก	2.76	0.69	ปานกลาง	0.594	1
8	รถม้าสามารถสร้างรายได้ให้ชุมชน	4.46	0.57	มาก	3.49	0.59	ปานกลาง	0.277	6
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและ หน่วยงาน		4.54	0.49	มากที่สุด	2.95	0.67	ปานกลาง	0.539	
1	ชุมชนมีความพร้อมในการรองรับ นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน	4.60	0.71	มากที่สุด	3.08	0.80	ปานกลาง	0.493	6
2	การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า	4.62	0.56	มากที่สุด	3.03	0.63	ปานกลาง	0.524	4
3	มีคณะกรรมการหรือหน่วยงานที่เข้า มาดูแลการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตามเส้นทางรถม้า	4.46	0.69	มาก	2.96	0.76	ปานกลาง	0.507	5
4	การจัดประชุม วางแผน เสวนา แลกเปลี่ยนข้อมูลการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า	4.35	0.78	มาก	2.93	0.87	ปานกลาง	0.485	8
5	การอบรมให้ความรู้ด้านการจัดทำ แผนการท่องเที่ยวชุมชน	4.56	0.61	มากที่สุด	3.06	0.94	ปานกลาง	0.490	7
6	การอบรมให้ความรู้ภาษาจีน เพื่อการสื่อสารเบื้องต้นแก่ชุมชน	4.52	0.67	มากที่สุด	2.80	1.04	ปานกลาง	0.614	2
7	การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มียกท่องเที่ยว ที่ใช้ภาษาจีนเข้ามาท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าใน จังหวัดลำปาง	4.65	0.61	มากที่สุด	2.88	0.97	ปานกลาง	0.615	1

รายการ	ระดับ สภาพที่ควรจะเป็น			ระดับ สภาพที่เป็นอยู่			PNI	ลำดับ	
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล			
8	ท่านเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าแก่นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน	4.61	0.62	มากที่สุด	2.90	0.87	ปานกลาง	0.590	3
ด้านที่ 3 การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน		4.57	0.52	มากที่สุด	3.42	0.38	ปานกลาง	0.337	
1	ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง	4.56	0.61	มากที่สุด	3.52	0.51	มาก	0.295	3
2	นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า	4.43	0.75	มาก	3.32	0.70	ปานกลาง	0.334	2
3	แสดงออกท่าทางมีมิตรไมตรีของคนในชุมชนต่อนักท่องเที่ยว	4.68	0.63	มากที่สุด	3.73	0.51	มาก	0.255	5
4	การเป็นเจ้าของที่ดี ให้คำแนะนำ ข้อมูลเบื้องต้น ช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยว	4.65	0.63	มากที่สุด	3.60	0.55	มาก	0.292	4
5	แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง มีสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาจีน	4.56	0.68	มากที่สุด	2.96	0.94	ปานกลาง	0.541	1

จากตารางที่ 1 เมื่อพิจารณาระดับสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า ในด้านข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง ในภาพรวม พบว่า ระดับสภาพของข้อมูลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$, S.D. = 0.40) ส่วนระดับสภาพของข้อมูลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) พบว่า โดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นของข้อมูลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง มีค่าเท่ากับ 0.375 และเมื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็นในด้านข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนมีความต้องการจำเป็นในการทำป้าย QR code สำหรับข้อมูลแหล่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกจุดที่รถม้าวิ่งผ่านเป็นภาษาจีนมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.594$) รองลงมาคือ การบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า ($PNI_{modified} = 0.534$) และการจัดทำรวบรวมข้อมูลเฉพาะของสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าของจังหวัดลำปาง ($PNI_{modified} = 0.455$) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาระดับสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า ในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง ในภาพรวม พบว่า ระดับสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 2.95$, S.D. = 0.67) ส่วนระดับสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า โดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง มีค่าเท่ากับ 0.539 และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนมีความต้องการจำเป็นในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าในจังหวัดลำปางมากที่สุด (PNI_{modified} = 0.615) รองลงมาคือ การอบรมให้ความรู้ภาษาจีนเพื่อการสื่อสารเบื้องต้นแก่ชุมชน (PNI_{modified} = 0.614) การเป็นส่วนหนึ่งในการร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าแก่นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน (PNI_{modified} = 0.590) และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดทิศทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน (PNI_{modified} = 0.524)

เมื่อพิจารณาระดับสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า ในด้านการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง ในภาพรวม พบว่า ระดับสภาพการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่เป็นอยู่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.42$, S.D. = 0.38) ส่วนระดับสภาพการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า โดยภาพรวมของความต้องการจำเป็นในการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง มีค่าเท่ากับ 0.337 และเมื่อจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในด้านการดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง พบว่าชุมชนมีความต้องการจำเป็นในประเด็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง ควรจะมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาจีนมากที่สุด (PNI_{modified} = 0.541) รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนให้ความสนใจในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้า (PNI_{modified} = 0.334) และ ความปลอดภัยสำหรับการท่องเที่ยวในจังหวัดลำปาง (PNI_{modified} = 0.295)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง
รถม้าของจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน รายด้าน

รายการ	ระดับ สภาพที่ควรจะเป็น			ระดับ สภาพที่เป็นอยู่			PNI	ลำ ดับ
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล		
ด้านที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับ นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน	4.58	0.38	มากที่สุด	3.33	0.40	ปานกลาง	0.375	2
ด้านที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง	4.54	0.49	มากที่สุด	2.95	0.67	ปานกลาง	0.539	1
ด้านที่ 3 การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ ภาษาจีน	4.57	0.52	มากที่สุด	3.42	0.38	ปานกลาง	0.337	3
ภาพรวม	4.57	0.41	มากที่สุด	3.23	0.39	ปานกลาง		

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาในภาพรวมความต้องการจำเป็นของข้อมูลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปาง พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มากที่สุดเท่ากับ 0.539

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมสภาพข้อมูล/ การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน/ การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสภาพข้อมูล/การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน/ การดูแลต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ควรจะเป็นของชุมชนในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) เท่ากับ 0.375, 0.539 และ 0.337 ตามลำดับ โดยชุมชนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ในเรื่อง 1) การทำป้าย QR code สำหรับข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทุกจุดที่รถม้าวิ่งผ่านเป็นภาษาจีน (PNI_{modified}= 0.594) 2) การส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนเข้ามาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าในจังหวัดลำปาง (PNI_{modified}=0.615) 3) แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดลำปางควรมีสื่อประชาสัมพันธ์ที่เป็นภาษาจีน (PNI_{modified}=0.541) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธัชพล บุญบุตร (Boonbooth, T., 2012) เรื่องการพัฒนาเว็บไซต์ฐานข้อมูลระบบสารสนเทศแหล่งโบราณคดีในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย ที่พบว่าการรวบรวมข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวในรูปแบบสารสนเทศที่สืบค้นผ่านทางป้ายบอกทางจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสะดวกขึ้น ได้ข้อมูลที่เชื่อมโยงมากขึ้น และสอดคล้องกับศิริจรยา ประพฤติกิจ

(Praprutkit, S., 2010) ที่ทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและลักษณะ เกยูราพันธ์และคณะ (Keyuraphan, L., 2016) ที่ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนชาวไทยพวน จังหวัดนครนายก พบว่า ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ ในเรื่องป้ายบอกทางและป้ายให้ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการท่องเที่ยวตลอดจนมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาในภาพรวมความต้องการจำเป็นของข้อมูลในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนในจังหวัดลำปางทุกด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) มากที่สุดเท่ากับ 0.539 ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของศิริจรรยา ประพุดติกิจ (Praprutkit, S., 2010) ที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเมือง จังหวัดตราด เพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายส่งเสริมการเรียนรู้ และ McIntyre and Hetherington (1991, Somsila, K., 2018) ที่กล่าวว่า ชีตความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวควรคำนึงถึงระดับการใช้ประโยชน์สูงสุดของนักท่องเที่ยวและการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณูปโภคที่พื้นที่จะสามารถที่จะรองรับได้ และพจนา บุญคุ้ม (Boonkoom P., 2014) ที่ศึกษาการพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย พบว่า ควรมีการสร้างความร่วมมือของชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น เช่น การสร้างเว็บเพจเพื่อให้ความรู้และมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรา บุดสีทา (Budseeta, P., 2010) เรื่องการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวชุมชนนครชุม จังหวัดกำแพงเพชร ที่พบว่า ชุมชนมีความต้องการในการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาให้ชุมชนนครชุมเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นที่สำคัญลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงาน ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าจังหวัดลำปางสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ดังนั้นชุมชนตามเส้นทางรถม้า ควรมีการร่วมวางแผนเชิงนโยบายกับหน่วยงานทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นทางการ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนเชิงวัฒนธรรมอย่างชัดเจน เพื่อก้าวไปสู่ชุมชนที่มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ร่วมกันสืบทอดไปสู่คนรุ่นหลังและพัฒนาไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มทางการท่องเที่ยวภายในจังหวัดลำปาง

ข้อเสนอแนะเชิงการจัดการ

จากผลการวิจัย จะเห็นว่าข้อมูล และสื่อ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามเส้นทางรถม้าสำหรับนักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีน ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องพัฒนาของชุมชนตามเส้นทางรถม้าในครั้งนี้

ซึ่งชุมชนสามารถสร้างและพัฒนาสื่อ ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรถม้าให้มีความแตกต่าง โดดเด่นจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น โดยใช้ภูมิปัญญาและความเป็นรากเหง้าของชุมชนมาเป็นส่วนสำคัญและใช้การบริหารจัดการแบบมืออาชีพในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่ความยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพึ่งตนเองและเกิดความยั่งยืนของชุมชน การท่องเที่ยววิถีใหม่ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมความรู้ด้านวัฒนธรรมหรือการท่องเที่ยวได้หลากหลาย โดยเฉพาะการพัฒนาในรูปแบบของภาษาพื้นเมืองเพื่อเป็นการอนุรักษ์และภาษาอื่น ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยวให้มากขึ้น

2. ผลการวิจัยครั้งนี้ สามารถพัฒนาต่อยอดไปเป็นการสร้างนวัตกรรมทางการท่องเที่ยวในรูปแบบ 2 ภาษา คือภาษาไทยและภาษาจีน เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่ใช้ภาษาจีนสามารถท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง โดยปรับใช้ให้ทันสมัย และเข้าถึงได้ง่าย โดยการใช้สื่อออนไลน์และสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว

References

- Chumpon Rodjam. (2012). The cultural tourism program in Bangkruay district, Nonthaburi. Ratchapruek College.
- Jureporn Kongprasert. (2015). Non-communicable disease prevention and control work plan (Diabetes and High Blood Pressure), Bureau of Non-Communicable Diseases, Department of Disease Control Ministry of Public Health. Retrieved from <http://www.thaincd.com/document/file/download/powerpoint/>
- Kallayanee Kullachi. (2017). Created Guidebook for Community Based Tourism by Community Participation Bang Namphueng Sub-district, Prapradang District, Samutprakarn Province. Journal of Social Studies Srinakharinwirot University, 20. Lampang Development Plan, Retrieved from file: ///C: /Users /WINDOWS10/ Downloads/ img_pl /part% 203n.pdf.
- Krittiya Somsila. (2018). Participative Factors Affecting Community Based Tourism Management: A Case Study of Kham Muang, Kalasin Province. Dusit Thani College Journal, Dusit Thani College, 12(1).
- Luxana Keyuraphan. (2016). A development model of Thai phuan community's tourism activity management to promote creative learning in Nakhon Nayok. Veridian E-Journal, Silpakorn University.9(2).

- Ministry of Tourism and Sports. (2018). Statistics for foreign tourists entering Thailand, Retrieved from https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=502&filename=index.
- Natthaporn Dokboonnak and Thapakorn Thongnuch. (2013). Participation of communities in tourism management. Case Study in the Hundred Years Sam Chuk district of Suphan Buri Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi.
- Nantarat Charoenkul. (2010). Knowledge Management. Knowledge Management. Faculty of Education. Burapha University.
- Petchara Budseeta. (2010). Marketing management of community-based on tourism of bank nakornchum, Kamphaengphet Province. Research journal Kamphaeng Phet Rajabhat University 16(1).
- Potjana Boonkoun. (2014). Development of marketing communications model in cultural tourist attraction in the group of provinces located in the lower central region 2 of Thailand (Master's thesis), Silpakorn University.
- Sirichai Kanjanawasee. (2001). Appropriate statistics selection for research (4th edition). Bangkok: Boonsiri Printing.
- Sirichanya Praprutkit. (2010). An Evaluation of Attraction Site in Amphur Muang, Trad to Create the Ecotourism Route. Master thesis, M.Sc. (Ecotourism Planning and Management). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University.
- Sittichai Wetsuwan, Pattama Ruinsuwankul, Rangsan Manee Lek. (2015). Needs Assessment of Needs for Developing Organizational Quality Management Model in the Primary Educational Service Area Office. Academic meeting report and research presentation National and international National group Education, 3 (6).
- Suwimol Wongwanich. (2007). Needs Assessment Research. Bangkok: Tammada Press.
- Tanyaporn Wanichritta. (2007). Knowledge management in community: a case study of ecotourism management by participation of the community, samut Songkhram province (Master's thesis). Silpakorn University.
- Tipaporn Traibun. (2014). Guidelines for potential development of historical tourism: Case study of Aranyik Knives Village, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province (Master's thesis). Bangkok University.

TRF organized a trip to develop and promote the Chinese tourist market in the north.

Retrieved from <https://www.trf.or.th/trf-events-activities/11771-familiarised-trip-lanna-oriental-trip>.

Touchapon Boonbooth. (2012). Website development on information system database of archaeological sites: A case study of archaeological sites in the western region of Thailand (Master's thesis). Silpakorn University

Wanida Siriworasakul and Watcharin Intapromae. (2016).The knowledge management for ecological and cultural tourism development in Kokoet, sub-district,Bangpa-in district ,Pranakhon si ayutthaya province. Phranakhon Rajabhat Research Journal (Humanities and Social Sciences) 11(1).

Wanee Kamket. (2008). Research methodology in behavioral sciences. (2th ed.). Bangkok: Chulalongkorn University Press.

Nueakwan Buaphuan, Doctoral of Literature in linguistics and applied linguistics, Lecturer of Teaching Chinese, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Lampang University.

Sakchai Phethchuai, Ph.D., in Higher Education, Lecturer of Physics, Faculty of Science and Technology, Rajabhat Phuket University.

Nantiya Somsaruay, Master of Education (Arts), Lecturer of Art and Design, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Lampang University.